

ג. ריאה הדומה לבקעת – טרפה (רפרם). – יש אומרים: במראה. וי"א שקשה היא כעץ, וי"א שהיא חלקה לגמרי, שאין בה מראה חיתוך כלשהו (עפ"י רש"י ותוס'. וע' ר"ן).

ריאה הנראית ככחול – כשרה. שחורה כדיו – טרפה, (שסימן לקותא הוא). ירוקה – כשרה, ודוקא ירוק ככרתי או כעשבים או שאר מיני ירוק (צהוב), ובלבד שלא תיראה כגוון הכישות או כרכום או כמראה חלמון הביצה. (עפ"י תוס'). אדומה – כשרה. (וע' פרטים נוספים לעיל מו).

ריאה הדומה לכבד – כשרה. לשאר בשר – טרפה. (רוב הראשונים פשוו לענין מראה וגוון. והרא"ה פרש לענין קושי ורכות. ער"ן).

(כתבו ראשונים, שהמראות בריאה נידונות לפי מצבה כאשר היא נפוחה ולא כשהיא מכווצת). אטום בריאה (= בשר אטום שאינו מתנפח ועולה בנפיחת הריאה. עפ"י רש"י) – אם מחמת מוגלה – כשרה. ואם לאו, בודקים ע"י הנחת דבר קל וניפוח (לאחר שנקרע), אם אכן המקום אטום ואין בו מעבר אויר – טרפה. (מחמת לקותא).

קרום שעלה מחמת המכה – אינו קרום, שסופו ליסתר, וטרפה מחמת הנקב.

ריאה שנשפכה כקיתון והקרום שלה קיים, והרי היא חסירה בתוכה – ר' יוחנן ור' חנניה הכשירו (חסרון מבפנים לא שמיה חסרון). ובלבד שהסמפונות קיימים ולא נימוקו (רבא). ואפשר לודא זאת ע"י שפיכת הבשר שנימוח לתוך כלי – אם יש בו שורות לבנות – הרי שהסימפונות נימוחו גם הן.

וכן ריאה שנימוקה מקצתה מבפנים, (ללא שנשפכה כקיתון אלא שנתרוקנה), וקרום שלה קיים, (אפשר אפילו קרום אחד, או שמא דוקא שני הקרומים – ע' זכר יצחק יט, כ) – אפילו החלל מחזיק רביעית הלוג – כשרה. ריאה שניקבה – טרפה. רבי שמעון אומר: עד שתנקב לבית הסימפונות (- לסמפון גדול. מה:). ומודה ר"ש בנקב שיש בו חסרון, שהיא טרפה בכל אופן. (היו חכמים שפסקו כר' שמעון, ואולם מסקנת הגמרא היא שאין הלכה כר"ש. להלן מט.).

דף מח

פב. האם הבהמה נטרפה באחד מן המקרים הבאים?

- א. ניטלה שלפוחיתה (= רחמה); (ניטלה שלפוחית השתן).
- ב. התליע הכבד.
- ג. ריאה הדבוקה לדופן (= למקום הצלעות).
- ד. ריאה שניקבה ודופן סותמתה.
- ה. ריאה שהעלתה צמחים (= אבעבועות מוגלתיות). וכן כליה.
- ו. מחט שנמצאת בריאה.
- ז. נקב בסמפונות הריאה.
- ח. דקין הסובבים שנקבו זה לתוך זה, ולא כלפי חוץ.
- ט. מחט שנמצאת בכבד.

א. ניטלה השלפוחית (= הרחם) – כשרה. (רבי טרפון הורה להטריף, וחזר בו. סנהדרין לג. ויש מי שפוסק בעוף שנטלה שלפוחיתה, שהיא טרפה. ע' להלן נו: ובתוס' בשם ר"ח).

(אבל שלפוחית השתן שניקבה או ניטלה – טרפה. ר"ח, תוס', ועוד. אבל הראב"ן כתב להכשיר, שאין להוסיף על הטרפות. ערא"ש להלן נה:).

ב. התליע הכבד – כשרה. (ואם התליע גם הכזית שליד המרה ובמקום חיותא – יש מצדדים לכאן ולכאן. ער"ן).

ג. ריאה הדבוקה לדופן, בין כולה בין במקצתה ע"י סירכה (ראשונים) – רב נחמן אמר: אין חוששים לה אא"כ קיימת ריעותא בריאה, שעלו צמחים סביבות מקום דיבוקה. מר יהודה בשם אבימי אמר: בכל אופן חוששים לה (וכן הלכה. רש"י והגאונים), וצריכים להפרידה מן הדופן (בסכין שפיה חלש (וערש"ש), שלא ייקרע קרום הריאה בהפרדתו) ולראות, אם יש ריעותא בדופן – תולים הקלקול בו, וכשרה. ורב נחמיה בריה דרב יוסף בדקה בפושרין, לודא שאין בה נקב. (כן פרש"י ותוס' ועוד. אבל הר"ה הר"ן ועוד פרשו שבדיקת רב נחמיה – לקולא, כאשר אין מכה בדופן). לא נמצאת ריעותא בדופן – מחמת ריאה הוא, וטרפה. (וכשיש בה צמחים וגם יש ריעותא בדופן – התוס' והרמב"ן כתבו לאסור והר"ן כתבו להכשיר.

(והנה סיכום שיטות הראשונים (עפ"י הגר"א, כפי שסיכם החזו"א – ד, יא):

ר"ף: כאשר יש מכה בדופן – מועילה בדיקה, אפילו העלתה הריאה צמחים. אין מכה בדופן – טרפה, ואין מועילה בדיקה.

ר"ן: אם יש מכה בדופן – כשרה אפילו העלתה הריאה צמחים, ואין צריך בדיקה. אין מכה בדופן – טריפה, ואין מועילה בדיקה.

ר"ת, רמב"ם, ר"ח: יש מכה בדופן – כשר בלא בדיקה אפילו העלתה צמחים. אין מכה בדופן – כשרה בבדיקה, גם אם העלתה צמחים. נאבד ללא שבדק – אסורה אפילו לא העלתה צמחים.

תוס': העלתה צמחים – אפילו יש מכה בדופן, טריפה ואין מועיל בדיקה. לא העלתה צמחים, ויש מכה בדופן – כשר בבדיקה. (וצ"ע בשנאבד ללא בדיקה, האם הבדיקה אינה אלא חומרא במקום האפשר או שמא היא מעכבת).

רשב"א בשי' רש"י: העיקר תלוי בבדיקה, ואם בדק ולא בצבץ, אפילו העלתה צמחים ואין מכה בדופן – כשרה. נאבד בלא בדיקה, אפילו יש מכה בדופן ולא העלתה צמחים – טרפה.

לדינא, מכשירים במכה בדופן ללא בדיקה, ואפילו העלתה צמחים, (שוו דעת רוב הפוסקים, שר' נחמיה להקל בא). אין מכה בדופן – אין מכשירים אפילו בבדיקה. (כדעת הרי"ף, שזו גם דעת הרמב"ן, והביא כן מתשובת רב האי גאון, וכ"ה דעת הר"ן. ומ"מ נראה שאינו אלא ספק, ומחמירים מספק).

ולפי המנהג המקובל לדין, המובא ברמ"א, שנוהגים במשמוש ומיעוץ הסרכות. ואם נקרע במקום הסירכה – טריפה, הוא הדין גם בסרוכה לדופן ואין מכה בדופן. ואם יש מכה בדופן יש להקל, כשנראים הדברים שהיתה הסירכה עוברת ע"י מיעוץ. עד כאן מהחזו"א. וע"ע בשו"ת אור שמח (לקוט"מ ג), שהמנהג בוילנא (עפ"י התבו"ש וחכמת אדם) להטריף בסרוכה לדופן ויש מכה בדופן. ואולם אנו אין נוהגים כן אלא בודקים במיעוץ ובקליפה. ע"ש. סיכום ובאור נרחב לשיטות הראשונים – ראה גם בשו"ת ישכיל עבדי ח"ד יו"ד ב).

ד. ריאה שניקבה ודופן סותמתה – אם במקום שהם שוכבים וסמוכים בדרך גידולם הטבעי, דהיינו במקום חיתוך האונות – כשרה. (רב נחמן. ואין חולק בדבר. רש"י). ואם יש נקב בדופן באותו מקום – פסולה. ואמר רבינא שאין להכשיר אלא כשהריאה נסבכת ונאחזת בבשר שבין שתי הצלעות ולא בצלעות עצמן. (כפרש"י. והרמב"ם ור"ת חולקים, שאין חילוק בין סיבוך בבשר או בעצם. אלא החילוק הוא בין סמוך וסבוך ובין סמוך ולא סבוך. ובתשובות רב שר שלום גאון כתב להלכה שאין צריך סביך וסריך, אלא כל שסמוכה לדופן – כשרה. וכנראה לדעתו חולקים בדבר רב נחמן ורבינא, ופסק כרב נחמן. ורבנו גרשום כתב שאפילו סרוך וסבוך צריך לבדוק ע"י נפיהה. ובתוס' כתבו 'ועתה נוהגין להטריף כל הסירכות ואין בודקין אותן לא בדופן ולא בפושרין'. וע' אג"מ יו"ד טו – בנידון אונא שנסרכה לדופן שיש בה מכה, ונראה לעינינו שסביך, שהורה להתיר בהפ"מ משום ספק-ספקא).

ה. ריאה שהעלתה צמחים (ואין שם סירכא) – שמואל הכשיר, וכן הורה ר' יהודה בר"ש בשם ר' אבהו בר"ש. ויש שחככו בדבר, משום דברי רב מתנה, שמלאה מוגלה – טרפה. וכן ר' יוחנן לא אמר בה לא התר ולא איסור. וסיפרו שרב נחמן בעברו בשוק, לא מחה ביד המוכרים, אפילו בצמחים גדולים (ומוגלתיים, וכדלהלן נה: וברש"י). וכן ר' אמי ור' אסי לא מחו אפילו בצמחים גדולים ביותר (ר"ן) שכבר נתקשו. (להלכה כשר. ר"ף)

כליה שהעלתה צמחים; מלאים מוגלה – טרפה. מים זכים (צלולים ואינם סרוחים. נה) – כשרה. (ודין הריאה במים שאינם זכים – מחלוקת הראשונים. ערמב"ם (שחיטה ז), ובראשונים להלן נה; שו"ת מהרי"ק לו).

ו. מחט שנמצאת בריאה ובדקנוה שאינה נקובה מבחוץ, שאין הרוח יוצאה ממנה – ר' יוחנן ור' אלעזר ור' חנינא, וכן דעת ר' אמי, הכשירו (שיש לתלות שהמחט נכנסה דרך הקנה). רבי שמעון בן לקיש ור' מני בר פטיש ור' שמעון בן אליקים הטריפו. (מחשש נקב בדיקין ובקרום הריאה. והלכה שכשר. רש"י, ר"ף). ואולם אם אין הריאה בשלמותה לפנינו, אף לדעת המכשיר – אסור, שמא היא נקובה בחלקה האחר. נמצאת המחט בסמפון הגדול – אף החכמים שהטריפו לעיל, כאן לא הורו בה איסור, שיותר יש לתלות שנכנסה המחט בקנה. (ולדעת המכשירים, אף בדיקה אינה צריכה. ר"ן). (אין חילוק בכיוון המחט, אם חודה כלפי הסמפונות או כנגדן. עפ"י תוס').

ז. ניקבו הסמפונות; אם בין סמפון אחד לחברו – טרפה, (שהדופן קשה היא ואינו סותם הנקב), אבל ניקב לאחר מקום הפיצול, לבשר הריאה – כשרה, (לפי שהבשר רך ונכנס לנקב ומגן עליו). (אין חילוק בין סמפון הגדול לשאר סמפונות לענין נקב. שו"ת מהרי"ק לו. ע"ע רמב"ם – שחיטה ז, ג ובנו"כ; שו"ת הריב"ש קפט; תשב"ץ ח"ב קמח).

ח. 'הדורא דכנתא' שנקבו אחד כלפי חברו ולא ניקב החיצון שבהם – כשרה, שחברו מגן עליו.

ט. מחט שנמצאת בכבד – סבר מר בר רב יוסף להטריפה, ואולם רב אשי הסיק שאם הצד העבה של המחט (בעובי שאין בו יכולת לנקב) בולט מן הכבד החוצה, והצד החד בתוך הכבד – ודאי המחט ניקבה את הדיקין ונתחבה לכבד, וטרפה. אבל להפך – אין חוששים לכך, אלא שנכנסה לכבד דרך הסמפונות, והלא הכבד עצמו אינו נפסל בנקב. (כתבו התוס', שהוא הדין כאשר המחט כולה תחובה בכבד, יש חילוק אם הצד העבה כלפי הסמפונות או כנגדן. ויש מי שכתב, דוקא באופן זה חילקו בגמרא, אבל אם חוד המחט בולט החוצה, חוששים שמא ניקב אברים אחרים, הגם שנכנס דרך הקנה. דעה זו מובאת בר"ן). נמצאת בסמפון הגדול שבכבד – נחלקו החכמים, והסיק רבינא להכשיר. (והורה לחייב את החכמים שהטריפוה והאכילוה לכלבים). (מהרמב"ם משמע שסמפונות הכבד שניקבו – טרפה, ושאר ראשונים חולקים).

דף מט

- פג. האם הבהמה או החיה נטרפת במקרים דלהלן? –
א. גרעין של תמרה או של זית נמצא במרה.
ב. נמצא נקב בריאה לאחר משמוש יד הטבח.